

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 2023 року №

СТРАТЕГІЯ
формування системи переходу від військової служби
до цивільного життя на період до 2032 року

Загальні положення

Ця Стратегія спрямована на розв'язання актуальних проблем та задоволення потреб військовослужбовців та ветеранів війни під час їх переходу від військової служби до цивільного життя, а також членів їх сімей.

Стратегія містить стратегічні цілі, завдання, очікувані результати суспільної та економічної реінтеграції у різних сферах цивільного життя військовослужбовців, ветеранів війни та членів їх сімей, зокрема шляхом надання їм психологічної підтримки, забезпечення медичної, фізичної реабілітації, соціальної інтеграції, професійної адаптації, економічної залученості та здійснення інших заходів.

Учасниками системи переходу від військової служби до цивільного життя (далі — учасники системи переходу) є:

військовослужбовці, які звільняються у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів;

військовослужбовці, які звільняються за станом здоров'я;

військовослужбовці, які звільняються та мають вислугу військової служби не менше п'яти років та позитивні службові характеристики;

особи, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни.

Положення цієї Стратегії поширюються на:

військовослужбовців складових сил безпеки України та сил оборони України, які проходять або проходили (звільнені із) службу (служби) в добровільному порядку (за контрактом);

військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час загальної або часткової мобілізації на період введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях;

членів сімей учасників системи переходу та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, членів сімей осіб, які визнані безвісно відсутніми або зниклими безвісти за особливих обставин.

Перехід від військової служби до цивільного життя — це процес змін в умовах зайнятості та у фінансово-економічному становищі учасників системи переходу, трансформації стосунків у сім'ї та ставленні до них суспільства під час реінтеграції до цивільного життя.

Формування системи переходу, яка сприятиме комфортній реінтеграції до цивільного життя учасників системи переходу та їх соціальній захищеності, матиме позитивний зворотний зв'язок, зокрема у вигляді підвищення суспільної значущості та поваги до військової служби, мотивації громадян до вступу на військову службу.

Метою формування системи переходу від військової служби до цивільного життя є запровадження механізму ефективного державного управління, спрямованого на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб учасників системи переходу.

Суспільна та економічна реінтеграція є двостороннім процесом взаємодії, що передбачає можливість учасників системи переходу задовольнити свої власні матеріальні, духовні потреби та зробити внесок у відновлення та розвиток територіальної громади, до якої вони реінтегруються, а також заінтересованість територіальної громади у використанні їх потенціалу і включає два взаємопов'язаних компоненти реалізації:

розроблення органами місцевого самоврядування відповідних програм реінтеграції учасників системи переходу з урахуванням принципу гендерної рівності та принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

активну позицію учасників системи переходу щодо участі у заходах, необхідних для їх ефективної суспільної реінтеграції.

Перехід здійснюється за напрямками, що впливають на якість життя та успішність суспільної та економічної реінтеграції учасників системи переходу, зокрема захист здоров'я, в тому числі психічного, забезпечення житлом та освітою, надання можливості творчого самовираження, самореалізації, самоідентифікації та зайнятості, створення умов для економічної незалежності та залученості до життя територіальної громади.

Стратегія базується на таких основних принципах:

верховенства права, забезпечення реалізації прав, свобод та поваги до гідності кожного учасника системи переходу;

пріоритетності захисту інтересів учасників системи переходу;

відкритості та прозорості процесів підготовки і прийняття рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування;

збалансованості загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів;

свободи, соціальної справедливості та творчої самореалізації, участі учасників системи переходу в управлінні державними і суспільними справами;

соціального діалогу;

безбар'єрного доступу до якісної підтримки учасників системи переходу у різних сферах життєдіяльності;

забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та недискримінації, в тому числі за ознакою статі;

міжсекторального підходу до формування системи переходу з урахуванням індивідуальних потреб учасників системи переходу.

Опис проблем, які зумовили прийняття Стратегії,
і нормативно-правових актів, що діють у відповідних сферах

Військова служба передбачає володіння специфічними навичками і компетенціями, ризики для життя, значні обмеження конституційних прав військовослужбовців (свободи пересування, вибору місця проживання), цілковите підпорядкування військовим статутам Збройних Сил України, відповідним положенням про проходження військової служби, що затверджуються Президентом України.

За період військової служби переважна більшість військовослужбовців втрачає професійні знання, уміння та навички, що мають попит на ринку праці, а також соціально корисні зв'язки. У зв'язку з цим, а також з істотними змінами соціального та правового статусу, умов діяльності і зовнішнього середовища значна частина мають труднощі із суспільною та економічною реінтеграцією після звільнення з військової служби.

За роки незалежності України не було достатньо проведено комплексних досліджень щодо аналізу наявного людського потенціалу у секторі безпеки та оборони і того, яким чином після служби військовослужбовці інтегрувалися у цивільне життя. Недостатня увага до цих питань спричинила виникнення ряду проблем, а саме: самоорганізація у парамілітарні формування як потенційна можливість криміналізації, маргіналізації; соціально-психологічна адаптація; ризик розвитку психічних розладів; погіршення сімейних стосунків; участь у незаконних воєнізованих або збройних формуваннях.

Також у наявній системі військового кадрового менеджменту учасники системи переходу не розглядаються як її невід'ємна складова, оскільки категорія цих учасників обмежується військовослужбовцями, які звільняються із служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, членами їх сімей та військовослужбовцями, які мають вислугу не менше 10 років.

Перегляд механізмів підтримки військовослужбовців, які звільняються або звільнені з військової служби, розпочався з початком широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України, коли більшість ветеранів війни, які вже були інтегровані до цивільного життя, повернулися до військових формувань для участі у заходах, визначених законодавством України, щодо забезпечення її національної безпеки.

Крім того, у результаті призову громадян України на військову службу під час проведення загальної мобілізації число ветеранів війни очікувано збільшилося та продовжує зростати, що може становити кілька мільйонів осіб.

Формування системи переходу є необхідним інструментом для ефективного вирішення проблемних питань щодо:

визначення правового статусу учасників системи переходу:

- складний процес відновлення посвідчення учасника бойових дій після звільнення з полону або у зв'язку із самостійним виходом із тимчасово окупованої території;

- можлива наявність декількох правових статусів у однієї особи та одночасне отримання за ними пільг, виплат, послуг, які передбачені законами України;

розвитку суспільства:

- низький рівень залучення до соціально-економічного, культурного життя територіальної громади учасників системи переходу, звільнених за станом здоров'я або таких, що є особами з інвалідністю внаслідок війни;

- недостатній рівень комунікації та інформаційного забезпечення учасників системи переходу щодо їх прав та гарантій;

- традиційне сприйняття у суспільстві учасників системи переходу, які є особами з інвалідністю внаслідок війни;

- сформоване наявне сприйняття роботодавцями учасників системи переходу, зокрема тих, які мають статус учасника бойових дій, або осіб з інвалідністю внаслідок війни;

- стигматизація учасників системи переходу у суспільстві, їх сегрегація та самосегрегація;

- обмеженість можливостей щодо здобуття освіти, перепідготовки і підвищення кваліфікації учасників системи переходу, передусім тих, які є особами з інвалідністю внаслідок війни;

- низький рівень заохочення учасників системи переходу до участі у соціально-економічному розвитку територіальних громад;

соціального захисту:

- недостатній рівень взаємодії та координації роботи публічних електронних реєстрів, володільцем яких є держава, у яких здійснюється збір та обробка інформації про учасників системи переходу, що унеможливує оперативний моніторинг наданих пільг та послуг в режимі реального часу;

- формальний підхід до залучення учасників системи переходу до суспільної та економічної реінтеграції;

- високий ризик потрапляння у складні життєві обставини учасників системи переходу через вплив несприятливих зовнішніх та/або внутрішніх чинників;

- низький рівень забезпечення учасників системи переходу соціальними, реабілітаційними послугами;

охорони здоров'я:

- зарегульованість і практична складність процедури встановлення інвалідності та отримання статусу особи з інвалідністю внаслідок війни;

- проблемність із документуванням поранень, каліцтв, контузій чи інших ушкоджень здоров'я, які спричиняють інвалідність внаслідок війни;

розвитку економіки, зокрема її регіональної складової:

- неефективне використання компетенцій та компетентностей учасників системи переходу, наявних та здобутих під час проходження служби, під час суспільної та економічної реінтеграції;

- низький рівень участі командира військового підрозділу у мотивації учасника системи переходу до участі у заходах, спрямованих на суспільну та економічну реінтеграцію до цивільного життя;

- низький рівень популяризації працевлаштування учасників системи переходу як елемента розвитку корпоративної соціальної відповідальності;

- недостатність нормативно-правового забезпечення для створення умов щодо зайнятості/самозайнятості учасників системи переходу з урахуванням особливостей розвитку регіонального ринку праці;

- недостатність нормативно-правового забезпечення щодо умов ведення підприємницької діяльності ветеранами війни, відсутність законодавчо визначеного поняття "ветеранське підприємництво";

- низький рівень інформування учасників системи переходу щодо доступних програм підтримки підприємницьких ініціатив, що реалізуються суб'єктами малого і середнього підприємництва та великими підприємствами, громадськими організаціями в адміністративно-територіальних одиницях;

- розгалуженість регіональних та місцевих програм соціального захисту учасників системи переходу за категоріями, спрямованих, зокрема,

на впровадження комплексу заходів щодо надання соціальних послуг у сфері зайнятості;

- відсутність ефективної координації під час надання послуг з психологічної допомоги, психосоціального супроводу, професійної адаптації та соціальних послуг учасникам системи переходу;

політичного становлення:

- зловживання як посадовими особами надавачів послуг своїм службовим становищем, так і учасниками системи переходу, своїми правами;

- використання розгалуженості системи соціального захисту учасників системи переходу як інструмент політичної маніпуляції;

- недостатній рівень взаємодії між центральними органами виконавчої влади та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування щодо розв'язання проблемних питань учасників системи переходу;

- розгалуженість і неузгодженість дій під час розроблення та реалізації державної політики щодо формування системи переходу від військової служби до цивільного життя, розподілу та контролю за використанням бюджетних коштів, забезпечення міжвідомчої взаємодії, ефективного управління та адміністрування зазначеною системою;

безпекової складової:

- проблеми з реінтеграцією до цивільного життя (значний відсоток населення);

- відсутність робочих місць;

- самоорганізація у парамілітарні формування як потенційна можливість криміналізації;

- маргіналізація як процес руйнування і втрати моральних, економічних, правових, сімейних та інших цінностей;

- збільшення кількості випадків щодо погіршення сімейних стосунків;

- активізація участі у не передбачених законами України воєнізованих або збройних формуваннях, оскільки частина колишніх військовослужбовців не зможе адаптуватися до цивільного життя, проте бачитиме себе безпосереднім учасником таких формувань, як в Україні, так і поза її межами.

Нормативно-правові акти, що діють у відповідній сфері

Ця Стратегія ґрунтується на таких документах:

Закон України “Про національну безпеку України”;

Закон України “Про військовий обов’язок та військову службу”;

Закон України “Про Збройні Сили України”;

Закон України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”;

Закон України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей”;

Закон України “Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються із служби у зв’язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їхніх сімей”;

Закон України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”;

Закон України “Про соціальні послуги”;

Закон України “Про зайнятість населення”;

Закон України “Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин”;

Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119 “Про Національну стратегію у сфері прав людини”;

Указ Президента України від 2 червня 2021 року № 225 “Про рішення Ради безпеки та оборони України від 14 травня 2021 року “Про Стратегію людського розвитку”;

Указ Президента України від 17 вересня 2021 року № 473 “Про рішення Ради безпеки та оборони України від 20 серпня 2021 року “Про Стратегічний оборонний бюлетень України”;

постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695 “Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 — 2027 роки”;

постанова Кабінету Міністрів України від 21 червня 2017 року № 432 “Про затвердження Порядку та умов забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України та постраждалих учасників Революції Гідності”;

постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 року № 497 “Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів із психологічної допомоги ветеранам війни, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членам сімей таких осіб, постраждалим учасникам Революції Гідності, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України”;

постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2022 року № 1338 “Деякі питання надання безоплатної психологічної допомоги особам, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членам сімей таких осіб та членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни і членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України відповідно до Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”;

постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 року № 587 “Про організацію надання соціальних послуг”.

Аналіз поточного стану справ, тенденції та обґрунтування щодо необхідності розв’язання виявлених проблем

До 2014 року згідно із Законом України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” певним категоріям учасників системи переходу було надано широкий перелік пільг, правових і соціальних гарантій та компенсацій, однією із основних складових яких є право на соціальну та професійну адаптацію до умов життя в цивільному середовищі за рахунок коштів державного бюджету.

На сьогодні перехід від військової служби до цивільного життя учасників системи переходу включає психологічну та правову допомогу, соціальну та професійну адаптацію. Разом з тим зазначені інструменти допомоги та адаптації потребують приведення у відповідність із сучасними викликами.

Наявні інструменти реінтеграції учасників системи переходу мають обмежений характер і охоплюють лише тих осіб, які звільняються з військової служби у зв’язку з реформуванням Збройних Сил України, членів їх сімей та військовослужбовців, які мають вислугу не менше десяти років. Насамперед такі інструменти спрямовані на професійну перепідготовку, сприяння у працевлаштуванні та надання інформаційно-консультаційних послуг.

При цьому не враховано весь комплекс проблем та життєвих змін, з якими стикаються учасники системи переходу (рік до та рік після звільнення з військової служби). Зокрема, недостатньо уваги приділяється таким питанням, як адаптація до цивільного культурного/професійного середовища, стану фізичного та психічного здоров’я, задоволеність потреб членів сім’ї під час суспільної та економічної реінтеграції, фінансові проблеми, забезпеченість житлом, профілактика правопорушень, реакція на посттравматичний стресовий розлад, як наслідок участі у бойових діях, та рівень задоволеності учасників системи переходу якістю наданої підтримки.

Зазначене свідчить, що на сьогодні в державі відсутня єдина комплексна система переходу від військової служби до цивільного життя.

За роки незалежності України вживалися окремі заходи для задоволення потреб учасників системи переходу під час звільнення з військової служби. На сьогодні нагальною потребою є їх систематизація, міжсекторна узгодженість, визначення їх взаємного впливу, застосування цифрових технологій для розширення можливостей учасників системи переходу щодо обізнаності та доступу до участі у переході від військової служби до цивільного життя з урахуванням передового світового та європейського досвіду з розв'язання таких питань.

Впровадження системи переходу від військової служби до цивільного життя до 2032 року спрямовано на:

сприяння побудові перспективної професійної моделі складових сил безпеки України та сил оборони України;

підтримку впровадження сучасної системи аутсорсингу;

підвищення вмотивованості громадян до вступу на службу до сил безпеки України та сил оборони України з урахуванням фактору подальшого захисту їх прав та інтересів під час переходу від військової служби до цивільного життя;

запровадження інтегрованої військової кадрової політики на всіх етапах служби (та після неї) за принципом людиноцентричності;

підтримку військовослужбовців під час проходження служби, а також після їх звільнення відповідно до їх індивідуальних потреб у різних сферах життя;

трансформацію механізмів медичної, психологічної, правової допомоги, соціальної підтримки, професійної адаптації, дозвілля, творчого самовираження та самореалізації у цивільному житті;

забезпечення відповідності політики щодо формування системи переходу від військової служби до цивільного життя потребам учасників системи переходу та достатність її заходів для задоволення їх особистісних потреб та потреб територіальних громад;

визнання українським суспільством вкладу учасників системи переходу в обороноздатність держави;

удосконалення системи допомоги та підтримки, спрямованої на покращення життєвого добробуту учасників системи переходу у цивільному житті;

підтримку учасників системи переходу як потужний аргумент для мотивації та привабливості військово-облікових спеціальностей;

забезпечення умов для побудови такої кар'єри, яка дозволить учасникам системи переходу використовувати у цивільному житті компетентності, здобуті за військовою спеціальністю;

підвищення соціальної згуртованості та її консолідації навколо найвищих національних моральних цінностей та зміцнення почуття національної ідентичності учасників системи переходу в суспільстві, бо соціальне середовище їх цивільного життя є більш важливим, ніж самі привілеї.

Стратегічні цілі та індикатори їх досягнення

Стратегічна ціль 1. Створення умов для запровадження системи переходу від військової служби до цивільного життя.

Індикатор виконання — розроблено проекти законодавчих актів, які внесено на розгляд Верховної Ради України, прийнято нормативно-правові та інші акти, які необхідні для реалізації законів.

Стратегічна ціль 2. Забезпечення впровадження затверджених норм реалізації переходу від військової служби до цивільного життя військовослужбовців, які звільняються або звільнені з військової служби, у тому числі ветеранів війни.

Індикатор виконання — затверджено уніфіковані стандарти, механізми побудови системи переходу від військової служби до цивільного життя, а також показники практичного виконання законодавчих вимог.

Стратегічна ціль 3. Створення інформаційно-комунікаційної системи переходу від військової служби до цивільного життя з метою збору та обробки інформації, координації, моніторингу та оцінки реалізації.

Індикатор виконання — створено інформаційно-комунікаційну систему “е-Ветеран” та забезпечено доступ учасників системи переходу до інформації щодо переходу від військової служби до цивільного життя.

Стратегічна ціль 4. Забезпечення взаємодії центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для реалізації завдань Стратегії та принципів переходу від військової служби до цивільного життя у територіальних громадах.

Індикатор виконання — збільшено частку учасників системи переходу, які задоволені рівнем підтримки, що надається територіальними громадами, та які беруть активну участь в їх соціально-економічному, культурному розвитку.

Завдання, спрямовані на досягнення поставлених цілей та очікувані результати

Досягнення стратегічних цілей цієї Стратегії для розв’язання ключових проблем здійснюється шляхом виконання відповідних завдань.

Для досягнення Стратегічної цілі 1 передбачено виконання таких завдань:

проведення комплексного огляду системи соціального захисту всіх категорій учасників системи переходу, визначення їх потреб, аналізу законодавчої бази;

оновлення законодавства України, що спрямовано на впровадження системи переходу від військової служби до цивільного життя;

впровадження системи переходу від військової служби до цивільного життя як елементу системи військового кадрового менеджменту складових сил безпеки та сил оборони України;

розроблення та реалізація заходів щодо популяризації системи переходу від військової служби до цивільного життя як на державному, так і на місцевому рівні, у співпраці з учасниками системи переходу, а також ролі територіальних громад у ній.

Очікуваний результат — створено умови для запровадження системи переходу від військової служби до цивільного життя на основі міжсекторальної взаємодії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями в інтересах учасників системи переходу.

Для досягнення Стратегічної цілі 2 передбачено виконання таких завдань:

розроблення стандартів надання послуг у системі переходу від військової служби до цивільного життя;

розроблення переліків послуг у системі переходу від військової служби до цивільного життя відповідно до категорії учасників системи переходу та порядків їх надання;

формування системи моніторингу за якістю надання послуг у системі переходу від військової служби до цивільного життя та оцінки їх якості.

Очікуваний результат — забезпечено учасників системи переходу якісними послугами з урахуванням їх індивідуальних потреб та актуальності таких послуг.

Для досягнення Стратегічної цілі 3 передбачено виконання таких завдань:

розроблення цифрових технологій щодо переходу від військової служби до цивільного життя з урахуванням новітніх інформаційних та управлінських технологій, імплементації ефективних організаційних і структурних підходів в інформаційно-комунікаційній системі “е-Ветеран”;

визначення переліку заходів і послуг, що надаються учасникам системи переходу за допомогою цифрової технології в інформаційно-комунікаційній системі “е-Ветеран”;

визначення переліку пріоритетних заходів і послуг, орієнтованих на учасників системи переходу для реалізації через мобільний додаток “e-Ветеран”.

Очікуваний результат — впроваджено новітні інформаційні технології накопичення та автоматизованого оброблення інформації у системі переходу від військової служби до цивільного життя та забезпечено взаємодію електронних реєстрів.

Для досягнення Стратегічної цілі 4 передбачено виконання таких завдань:

створення умов щодо забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів спрямованого на реалізацію можливостей учасників системи переходу від військової служби до цивільного життя;

формування механізмів управління з реалізації завдань і заходів переходу від військової служби до цивільного життя на регіональному та місцевому рівні;

забезпечення комунікаційного та інформаційного супроводу реалізації завдань і заходів щодо переходу від військової служби до цивільного життя на регіональному та місцевому рівні.

Очікуваний результат — учасники системи переходу обізнані та задоволені рівнем підтримки, що надається територіальними громадами, та беруть активну участь в їх соціально-економічному, культурному розвитку.

Моніторинг, оцінка результатів реалізації Стратегії та звітування

Моніторинг стану виконання Стратегії проводиться на постійній основі з метою отримання достовірної інформації про рівень ефективності виконання плану заходів з її реалізації, зокрема через зворотний зв'язок з використанням цифрових рішень.

Результати моніторингу враховуються під час перегляду та уточнення заходів щодо виконання визначених Стратегією завдань у системі переходу від військової служби до цивільного життя.

Показниками оцінки результатів з реалізації Стратегії є динаміка порівняно з попередніми періодами починаючи з 1 січня 2023 року:

кількість учасників системи переходу, працевлаштованих за сприяння державної служби зайнятості, інших суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні;

кількість учасників системи переходу, які перебувають на обліку державної служби зайнятості як безробітні;

кількість учасників системи переходу, зареєстрованих як юридичні особи та фізичні особи — підприємці;

кількість випадків притягнень до адміністративної, кримінальної відповідальності серед учасників системи переходу;

кількість учасників системи переходу, які користуються послугами з реабілітації, психологічної допомоги;

кількість осіб, яким встановлено статус особи з інвалідністю внаслідок війни;

кількість учасників системи переходу, які пройшли професійну адаптацію;

кількість учасників системи переходу, які підтвердили професійну кваліфікацію, отриману шляхом неформального та інформального навчання;

частка учасників системи переходу, які отримали послуги в центрах ветеранського розвитку;

обсяги залучених фінансових ресурсів для здійснення заходів щодо переходу від військової служби до цивільного життя у розрізі адміністративно-територіальних одиниць (область, район, місто, селище, село, район у місті);

частка учасників системи переходу, охоплених соціальними послугами, відповідно до кількості учасників, у яких виявлено потребу в отриманні соціальних послуг;

кількість сімей учасників системи переходу, у яких наявна проблема щодо погіршення сімейних стосунків;

частка учасників системи переходу, які за результатами опитувань повністю або переважно позитивно оцінюють участь у системі переходу від військової служби до цивільного життя.

Організаційне забезпечення реалізації Стратегії

Реалізація цієї Стратегії забезпечуватиметься шляхом виконання розроблених на кожних три роки планів заходів з реалізації визначених у ній цілей і завдань, суспільного діалогу та широкого залучення громадськості, розвитку міжнародної співпраці за напрямками, визначеними у цій Стратегії.

Реалізація цієї Стратегії передбачена на період до 2032 року і здійснюватиметься шляхом виконання планів заходів з реалізації у 2023 — 2025, 2026 — 2028 і 2029 — 2032 роках, що розробляються Мінветеранів із залученням представників органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства та міжнародних експертів.

Мінветеранів проводить щорічний моніторинг та оцінку прогресу реалізації Стратегії і може залучати представників інших центральних

органів виконавчої влади, а також за згодою представників інших державних органів, установ та організацій, представника Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, народних депутатів України, представників громадських об'єднань та міжнародних організацій.

Під час проведення оцінки прогресу реалізації Стратегії можуть братися до уваги адміністративні дані, статистична інформація, результати соціологічних досліджень, опитувань громадської думки, моніторингу дотримання прав і свобод учасників системи переходу, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, інститутами громадянського суспільства та міжнародними організаціями.

Для забезпечення ефективної реалізації цієї Стратегії діє Міжвідомча робоча група з питань розроблення та впровадження системи переходу від військової служби до цивільного життя на підставі Положення про Міжвідомчу робочу групу з питань розроблення та впровадження системи переходу від військової служби до цивільного життя, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1190 (Офіційний вісник України, 2021 року, № 92, ст. 5966).

Міжвідомча робоча група з питань розроблення та впровадження системи переходу від військової служби до цивільного життя сприяє забезпеченню координації дій центральних і місцевих органів виконавчої влади з питань переходу від військової служби до цивільного життя, а також забезпечення створення сприятливих умов для учасників з урахуванням гендерного компонента.

Міжвідомча робоча група з питань розроблення та впровадження системи переходу від військової служби до цивільного життя аналізує стан справ та причини виникнення проблем під час реалізації Стратегії та готує пропозиції і рекомендації щодо вжиття необхідних заходів для забезпечення ефективної реалізації Стратегії та досягнення її цілей.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Джерелами фінансування заходів з реалізації Стратегії є кошти державного та місцевих бюджетів і кошти з інших джерел, не заборонених законодавством України.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюватиметься також із застосуванням можливостей фінансової та технічної допомоги, яку надають Україні міжнародні установи та організації, а також іноземні держави. Технічна допомога може бути залучена у вигляді експертної допомоги, необхідних матеріальних ресурсів або грошових коштів, виділених на цільові потреби.
